

ภาควิชารังสีวิทยา/ฝ่ายรังสีวิทยา

สำนักงาน ตึกสวัสดิ์ - ล้อมๆ ชั้นล่าง

โทร. ในเวลาราชการ 4414, 4417

นอกเวลาราชการ 4593

การปฏิบัติงานของภาควิชารังสีวิทยา / ฝ่ายรังสีวิทยา

แบ่งออกเป็น 3 สาขาใหญ่ ๆ คือ

1. สาขารังสีวิทยาวินิจฉัย
2. สาขารังสีรักษา และมะเร็งวิทยา
3. สาขาเวชศาสตร์นิวเคลียร์

สาขารังสีวิทยาวินิจฉัย ฝ่ายรังสีวิทยา

1. การส่งผู้ป่วยเพื่อการตรวจในเวลาราชการ มีสถานที่ให้บริการหลายแห่งประกอบด้วย
  - 1.1 ตึกมงกุฎ - เพชรรัตน ชั้นล่าง เป็น หน่วยเอกซเรย์ฉุกเฉิน สำหรับถ่ายภาพรังสีผู้ป่วยฉุกเฉิน และผู้ป่วยเตรียมตัวก่อน Admission และเอกซเรย์คอมพิวเตอร์สำหรับผู้ป่วยฉุกเฉิน
  - 1.2 ตึกสวัสดิ์ - ล้อมๆ ชั้นล่าง หน่วยเอกซเรย์ผู้ป่วยในสำหรับถ่ายภาพรังสีทั่วไปและตรวจอัลตราซาวด์เฉพาะผู้ป่วยใน
  - 1.3 ตึกภูมิสิริฯ ชั้น 7 ตรวจเอกซเรย์ระบบหลอดเลือด และรังสีร่วมรักษา (Interventional Radiology)
  - 1.4 ตึกภูมิสิริฯ ชั้น 2 หน่วยบริการตรวจวินิจฉัยด้วยคลื่นสะท้อนในสนามแม่เหล็ก (MRI) สำหรับผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน หน่วยตรวจวินิจฉัยด้วยเครื่องโดยคอมพิวเตอร์โทโมกราฟฟี (CT scan) สำหรับผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน หน่วยตรวจวินิจฉัยด้วยเครื่องโดยคอมพิวเตอร์โทโมกราฟฟี (CT scan) สำหรับผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน หน่วยตรวจวินิจฉัยด้วยเครื่องวัดอัลตราซาวด์ผู้ป่วยใน
  - 1.5 ตึก ภปร ชั้น 4 สำหรับถ่ายภาพรังสีเฉพาะผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยใน ตึก ภปร ชั้น 14, 15, 16 และ 17 โดยตรวจด้วยเอกซเรย์ธรรมดาและตรวจพิเศษ และ ตรวจอัลตราซาวด์ , ตรวจพิเศษทางรังสีโดยใช้เครื่อง Fluoroscopy (ทางเดินอาหาร) ทางเดินปัสสาวะ ให้บริการทั้งผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน
  - 1.6 ตึกลิ้น - เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 2 หน่วยเอกซเรย์และอัลตราซาวด์เต้านมและคลื่นสะท้อนในสนามแม่เหล็ก (MRI) เต้านมสำหรับผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน

1.7 ตึก สก ชั้น 4 หน่วยเอกซเรย์ผู้ป่วยเด็กสำหรับการถ่ายภาพรังสีทั่วไป การตรวจพิเศษชนิดต่าง ๆ และการตรวจอัลตราซาวด์ ของผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอกฝ่ายกุมารเวชศาสตร์ รวมถึงการบริการเอกซเรย์แก่ผู้ป่วยโรคหัวใจในหอผู้ป่วย ตึก สก ชั้น 4 , ICCU, CCU สกชั้น 12 และ CICU สก17 CVT-ICU สกชั้น 5

2. การส่งผู้ป่วยเพื่อการตรวจนอกเวลาราชการ

2.1 ส่งตรวจเอกซเรย์ทั่วไปสำหรับผู้ป่วยฉุกเฉินทั้งผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก ให้ส่งที่ตึก มงกุฏ-เพชรรัตน โทรศัพท์ 4218

2.2 การส่งตรวจอัลตราซาวด์ฉุกเฉิน ให้ส่งที่ตึกสวัสดี-ล้อมฯ ชั้น 1 โดยจะต้อง Consult รังสีแพทย์เวร ก่อนทุกครั้ง สามารถโทรศัพท์ติดต่อได้ที่ศูนย์ลงทะเบียนรังสีวิทยา โทรศัพท์ 4593

2.3 การส่งตรวจเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ให้ Consult (โทร.4593) รังสีแพทย์เวรก่อน เช่นเดียวกับการขอส่งตรวจอัลตราซาวด์ โดยจะส่งผู้ป่วยรับการตรวจที่ตึก14 ชั้น 1 หรือ ตึก มงกุฏ – เพชรรัตน ชั้น 1

2.4 การส่งตรวจ MRI ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการขอตรวจอัลตราซาวด์และเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ โดยจะส่งผู้ป่วยรับการตรวจที่ตึก14 ชั้น 1

2.5 การส่งตรวจเอกซเรย์พิเศษ เช่น Intravenous pyelography (IVP), Upper GI Study หรือ Barium Enema ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการตรวจด้วยอัลตราซาวด์ โดยจะส่งผู้ป่วยตรวจที่ตึก สก ชั้น 4 และ/หรือ ตึก ภปร ชั้น 4

2.6 การส่งตรวจเอกซเรย์หลอดเลือดและรังสีร่วมรักษา (Angiography & Interventional Radiology) ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับการตรวจด้วยอัลตราซาวด์ โดยจะส่งผู้ป่วยตรวจที่ตึก ภูมิสิริฯ ชั้น7

2.7 การถ่ายภาพทางรังสี โดยเครื่องเอกซเรย์เคลื่อนที่ (Portable unit) ติดต่อและส่งใบส่งตรวจที่ศูนย์ลงทะเบียนรังสีวิทยา โทรศัพท์ 4593 หรือ ถ้าทำในห้องผ่าตัด ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ติดต่อและส่งใบส่งตรวจที่ศูนย์ลงทะเบียนรังสีวิทยา เช่นเดียวกัน

2.8 ในกรณีที่เครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ หรือเครื่อง MRI เสีย ถ้ามีความจำเป็นต้องไปตรวจที่อื่น ต้องได้รับการเซ็นรับรองเครื่องเสียจากหัวหน้าภาควิชา/ฝ่ายรังสีวิทยา หรือหัวหน้าสาขา รังสีวิทยาวินิจฉัย ก่อนส่งผู้ป่วยออกไปทำการตรวจนอกโรงพยาบาล ทั้งนี้เพื่อการเบิกค่าใช้จ่าย ภายหลัง กรณีคิวการตรวจ MRI นานเกินกว่าระยะเวลาที่แพทย์ต้องการทราบผลการตรวจให้ปฏิบัติ ตามประกาศโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ที่ 173/2555 (เอกสารแนบ)

หมายเหตุ

3. กรณีที่ต้องการนำภาพถ่ายจากรังสี CD ลงระบบ PACS สามารถเขียนคำร้องได้ที่หน่วยเอกซเรย์ผู้ป่วยนอก ภาปร.4 และศูนย์ลงทะเบียนรังสีวิทยาตึกสวัสดี-ล้อม ชั้นล่าง หากต้องการนำภาพถ่ายรังสีจาก film ลงระบบ PACS สามารถเขียนคำร้องได้ที่หน่วยเอกซเรย์ผู้ป่วยนอก ภาปร.4

1. ผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุหรือคดี ให้ประทับตราคำว่า “นิติเวช” บนใบส่งเอกซเรย์ทุกครั้งโดยเจ้าหน้าที่ห้องฉุกเฉิน

2. ในกรณีที่ผู้ป่วยจำเป็นต้องรับไว้รักษาตัวในโรงพยาบาลและไม่มีเตียงเพียงพอจำเป็นต้องให้ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลอื่น และต้องการนำฟิล์มเอกซเรย์ไปด้วย ผู้ป่วยหรือญาติให้ติดต่อเจ้าหน้าที่เอกซเรย์โดยตรงก่อน ในกรณีที่ไม่มีผลการรายงานผลจากรังสีแพทย์ ให้แพทย์ผู้ตรวจเขียนรายงานความผิดปกติเบื้องต้นที่พบจากการตรวจทางรังสีวิทยาไว้ใน OPD card ด้วย

การส่งตรวจสำหรับผู้ป่วยควรพิจารณาเฉพาะในรายที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น

3. ข้อเสนอในการเขียนใบส่งตรวจ (Request) ทั้งเอกซเรย์ทั่วไป, คอมพิวเตอร์โทโมกราฟฟี (CT scan), การตรวจด้วยคลื่นสะท้อนในสนามแม่เหล็ก (MRI), อัลตราซาวด์ และอื่นๆ

3.1 เขียนเลขที่ทั่วไป (Hospital number) วัน เดือน ปี ที่ส่งตรวจ ชื่อ นามสกุล ของผู้ป่วยและเด็กให้ถูกต้อง หรืออาจใช้สตติกเกอร์บาร์โค้ดติดบริเวณช่องใส่ชื่อ-สกุลของผู้ป่วยก็ได้

3.2 เลือกช่องตำแหน่งการตรวจที่ต้องการ และเลือกท่าที่ใช้ในการตรวจตามรหัส RD ในใบส่งตรวจ โดยการขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องรหัส RD Code ที่ต้องการ

3.3 กรุณาระบุด้วยว่า ผู้ป่วยเคยรับการถ่ายภาพรังสีที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มาก่อนหรือไม่ (หากผู้ป่วยเคยรับการถ่ายภาพทางรังสีจากสถานพยาบาลที่อื่นๆ ก็ให้นำฟิล์มมาด้วย)

3.4 เขียนประวัติการตรวจร่างกาย และการวินิจฉัยโรคโดยละเอียด เพื่อประกอบการอ่านและแปลผลภาพวินิจฉัย รวมถึงการซักประวัติความเสี่ยงต่อการฉีดสารทึบรังสี (ด้านหลังใบ Request CT Scan)

3.5 เขียนชื่อแพทย์ผู้ส่งพร้อมรหัสประจำตัวแพทย์ให้ชัดเจน เพื่อการติดต่อและติดตามผล พร้อมทั้งระบุฝ่ายๆ ไว้ด้วย

3.6 สำหรับการตรวจ คอมพิวเตอร์โทโมกราฟฟี (CT scan) และการตรวจด้วยคลื่นสะท้อนในสนามแม่เหล็ก (MRI) ต้องมีลายเซ็นพร้อมรหัสประจำตัวของอาจารย์ที่ปรึกษาผู้เห็นสมควรให้ส่งตรวจ

3.7 การขอ emergency (เฉพาะในเวลาราชการ) ต้องมีลายเซ็นพร้อมรหัสของอาจารย์เจ้าของไข้ที่เห็นสมควรให้ส่งตรวจ สำหรับนอกเวลาราชการ ต้องมีลายเซ็นพร้อมรหัสของหัวหน้าแพทย์ประจำบ้าน พร้อมกำกับชื่ออาจารย์เจ้าของไข้

3.8 ในกรณีผู้ป่วยเด็กที่ต้องการส่งตรวจ CT Scan หรือ MRI ให้พิจารณาเรื่องการตรวจ
ภาพได้การดมยาสลบพร้อมทั้งระบุในใบริเควก่อนส่งทำนัด

4. การเตรียมผู้ป่วย

4.1 การเตรียมผู้ป่วยระบบทางเดินอาหารและระบบทางเดินน้ำดี

4.1.1 การตรวจหลอดอาหาร ถ้าต้องการตรวจแต่เฉพาะหลอดอาหารเพียงอย่าง
เดียวไม่จำเป็นต้องเตรียมตัวผู้ป่วยแต่อย่างใด แต่ถ้าต้องการดูหลอดอาหารร่วมไปกับกระเพาะอาหาร
จะต้องเตรียมเหมือนการตรวจกระเพาะอาหาร คือ ต้องงดอาหารเช้า รวมทั้งน้ำและยาทุกชนิดด้วย

4.1.2. การตรวจทางเดินอาหารส่วนบน เป็นการตรวจหลอดอาหารกระเพาะ
อาหารและลำไส้ส่วนต้น (duodenum) จะต้องมีการเตรียมผู้ป่วยโดยมีจุดประสงค์ที่จะให้กระเพาะ
อาหารว่างเปล่าปราศจากการรบกวนของยาต่าง ๆ ซึ่งอาจจะทำให้กระเพาะอาหารมีการหลั่งน้ำย่อย
หรือกรดออกมามากกว่าปกติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ประโยชน์ต่อผลของการตรวจมากที่สุด

- ก. ให้ผู้ป่วยงดยาทุกชนิด นอกจากจำเป็นจริง ๆ ในตอนเย็นของวันก่อนตรวจ
ทางรังสี
- ข. งดอาหารและน้ำภายหลังเที่ยงคืนของวันก่อนตรวจทางรังสี
- ค. ในตอนเช้าของวันที่จะได้รับการตรวจทางรังสี ให้งดอาหารและยาทุกชนิด
รวมทั้งน้ำด้วย และควรห้ามผู้ป่วยสูบบุหรี่ก่อนทำการ ตรวจอย่างเด็ดขาด หากว่าผู้ป่วยจำเป็นต้อง
ได้รับยา ควรให้โดยการฉีด

ง. สำหรับผู้ป่วยที่มีอาการของ chronic pyloric obstruction จะต้องมีการเตรียม
เพิ่มขึ้นด้วยการทำ gastric lavage ในตอนเย็นหรือกลางคืนก่อนวันตรวจด้วย

จ. สำหรับผู้ป่วยที่ต้องการตรวจระบบทางเดินอาหารในรายฉุกเฉิน เช่น acute
G.I. bleeding, obstruction ให้ติดต่อรังสีแพทย์รับผิดชอบประจำวัน แพทย์ผู้ดูแลและสั่งการตรวจ
ควรจะมาพบกับผู้ป่วย และอยู่จนกว่าจะตรวจเสร็จ

4.1.3 การตรวจลำไส้เล็ก ส่วนมากทำร่วมไปกับการตรวจทางเดินอาหาร
ส่วนบน การเตรียมตัวของผู้ป่วยให้ทำเช่นเดียวกัน แต่มีการถ่ายภาพต่อจากกระเพาะอาหารอีก
ประมาณ 3 ชั่วโมง

4.1.4 การตรวจลำไส้ใหญ่ ต้องเตรียมลำไส้ใหญ่ให้สะอาด ปราศจากอุจจาระ มี
การเตรียมตรวจดังนี้

- ก. รับประทานอาหารไม่มีกาก ไม่มีเนื้อ นม ไข่ ผัก 2 - 3 วัน ก่อนทำ
การตรวจ
- ข. ให้รับประทานยาระบาย 2 วันติดกัน ตามคำแนะนำของฝ่ายรังสีวิทยา
และให้ดื่มน้ำมาก ๆ

ก. ถ้าผู้ป่วยเป็นโรคที่ห้ามใช้ยาถ่าย ให้สวนอุจจาระ 2 ครั้ง ด้วยน้ำอุ่นผสมเกลือ (น้ำอุ่น 1,000 มล. ต่อเกลือ 1 ช้อนโต๊ะ ห้ามใช้สบู่) ในคืนก่อนวันตรวจและตอนเช้าก่อนส่งทำการตรวจ

ข. รับประทานอาหารเหลวตอนเช้าในวันนัดตรวจ

ค. ส่งผู้ป่วยมาตามเวลานัด พร้อมทั้งหน้าประวัติ

4.1.5 Hypotonic duodenography เตรียมตัวเช่นเดียวกับระบบทางเดินอาหาร

4.1.6 Postoperative (T-tube) cholangiography ไม่ต้องเตรียมแต่ต้องทำการนัดกับทางฝ่ายรังสีวิทยา ล่วงหน้า

4.1.7 การเตรียมผู้ป่วยสำหรับการทำ percutaneous transhepatic cholangiography หรือ percutaneous transhepatic biliary drainage ต้องปรึกษากับรังสีแพทย์โดยตรงที่ห้องตรวจหลอดเลือดและรังสีร่วมรักษา ตึกภูมิสิริฯ ชั้น 7 โทรศัพท์ 80701-3

4.2 การเตรียมผู้ป่วยสำหรับการตรวจทางเดินปัสสาวะ

4.2.1 Excretory Urography หรือ Intravenous Pyelography (IVP) เป็นการตรวจทางเดินปัสสาวะ โดยการฉีดสารทึบรังสีเข้าหลอดเลือดดำ วิธีการในการเตรียม ต้องให้ผู้ป่วยอยู่ในภาวะขาดน้ำเล็กน้อย วัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้การตรวจเห็นชัดเจนยิ่งขึ้น ควรมีผล B.U.N. และ creatinine ในใบส่งให้รังสีแพทย์ทราบ เพื่อพิจารณาว่าเหมาะสมจะทำการตรวจหรือไม่

ก. ก่อนเข้านอนให้รับประทานยาถ่าย ถ้าไม่มีข้อห้าม เช่น Castor oil 1 oz. หรือ Dulcolax 2-4 เม็ด แล้วแต่ขนาดของผู้ป่วย

ข. หลังจาก 22.00 น. ของคืนวันก่อนตรวจงดอาหารและน้ำทุกชนิด หากจำเป็นให้ดื่มน้ำน้อยที่สุดที่จะทำได้ งดรับประทานยาทุกชนิดนอกจากที่จำเป็นจริง ๆ หรือให้ใช้วิธีฉีดแทน

ค. งดอาหารและน้ำในตอนเช้าของวันที่จะมารับการตรวจ ถ้าผู้ป่วยสามารถทำได้ หรือมิฉะนั้นอาจให้รับประทานอาหารเหลวได้เพียงเล็กน้อย

ง. ถ้าผู้ป่วยถ่ายอุจจาระน้อย หรือไม่ถ่ายเลย ให้สวนอุจจาระซ้ำในตอนเช้าของวันที่จะมารับการตรวจด้วยน้ำอุ่นผสมเกลือ

จ. ส่งผู้ป่วยมาตรวจตามนัด พร้อมด้วยแฟ้มประวัติและฟิล์มเก่า (ถ้ามี)

การทำ I.V.P. ในรายที่เป็นผู้ป่วยนอกและจำเป็นจะต้องได้รับการตรวจทันที ซึ่งได้แก่ผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุ อาจตรวจได้โดยไม่ต้องมีการเตรียม แต่ขอให้คำนึงว่าการตรวจเช่นนี้มีคุณค่าจำกัด และไม่สมควรใช้หากไม่จำเป็น

ในกรณีผู้ป่วยอาการหนัก ภาวะไตวายหรือหัวใจวาย โรคเบาหวาน ที่แพทย์คิดว่าจำเป็นต้องส่งตรวจ ให้อาหารเหลวตอนเช้าก่อนตรวจและสวนอุจจาระแทนยาถ่าย ห้ามงดน้ำ

1. Retrograde pyelography เป็นการตรวจต่อจาก cystoscopy ให้แพทย์ฝึกหัด และแพทย์ประจำบ้านของหน่วยศัลยศาสตร์ระบบทางเดินปัสสาวะ ไปเป็นผู้ฉีดสารทึบรังสีที่ฝ่ายรังสีวิทยาด้วยตนเอง

2. Voiding cystourethrography ไม่ต้องมีการเตรียมตัวผู้ป่วย

3. Percutaneous nephrostomy ต้องนัดกับรังสีแพทย์โดยตรงที่หน่วยเอกซเรย์ หลอดเลือดและรังสีร่วมรักษา ตึกภูมิสิริฯ ชั้น 7 โทร.80701-3 รังสีแพทย์จะเป็นผู้สั่งการเตรียมตัวผู้ป่วยเอง

4.3 การเตรียมผู้ป่วยสำหรับการตรวจระบบประสาท

4.3.1 Cerebral angiography การเตรียมผู้ป่วยสำหรับการตรวจ ให้ผู้ป่วยงดอาหารเมื่อสุดท้ายก่อนได้รับการตรวจ 4-6 ชม. ต้องส่งปรึกษากับรังสีแพทย์โดยตรงที่หน่วยเอกซเรย์ หลอดเลือดและรังสีร่วมรักษา ตึกภูมิสิริฯ ชั้น 7 โทร.80701-3 สำหรับการให้ยาก่อนทำ เป็นหน้าที่ของแพทย์เจ้าของผู้ป่วย

4.3.2 Myelography แพทย์เจ้าของผู้ป่วยต้องมาตามเวลานัดและทำการตรวจผู้ป่วยร่วมกับรังสีแพทย์ กรณีเป็นผู้ป่วยนอก แพทย์เจ้าของไข้ ต้องเตรียมเตียง Admit สำหรับผู้ป่วยนอนสังเกตอาการ 8 ชม.

4.4 การเตรียมสำหรับการตรวจ renal หรือ visceral angiography, aortography การเตรียมผู้ป่วยสำหรับการตรวจ ให้ผู้ป่วยงดอาหารเมื่อสุดท้ายก่อนได้รับการตรวจ 4-6 ชม. ต้องส่งปรึกษารังสีแพทย์โดยตรง ที่หน่วยเอกซเรย์ หลอดเลือดและรังสีร่วมรักษา ตึก สำหรับการให้ยาก่อนทำ เป็นหน้าที่ของแพทย์เจ้าของผู้ป่วย

4.5 Venography ให้ผู้ป่วยงดอาหารเมื่อสุดท้ายก่อนได้รับการตรวจ ต้องนัดกับรังสีแพทย์โดยตรง ที่หน่วยเอกซเรย์ หลอดเลือดและรังสีร่วมรักษา ตึกภูมิสิริฯ ชั้น 7 โทร.80701-3 สำหรับการให้ยาก่อนทำ เป็นหน้าที่ของแพทย์เจ้าของผู้ป่วย

4.6 การเตรียมผู้ป่วยเพื่อทำ sialography ไม่ต้องมีการเตรียม แต่รังสีแพทย์จะเป็นผู้กำหนดวันทำเอง จะต้องมีกรนัดที่ศูนย์ลงทะเบียนรังสีวิทยา ตึกสวัสดิ์ - ล้อมฯ ชั้นล่าง โทร.4592-3

4.7 การเตรียมผู้ป่วยเพื่อทำ fistulogram ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วยก่อนการตรวจ สามารถให้ไปนัดที่ ตึก ภปร ชั้น 4

4.8 การเตรียมผู้ป่วยเพื่อตรวจอัลตราซาวด์

- ถ้าตรวจ upper abdomen หรือ whole abdomen ให้งดอาหารเมื่อสุดท้ายก่อนตรวจ 4 – 6 ชั่วโมง

- ถ้าตรวจ lower abdomen ให้กลั้นปัสสาวะก่อนมาตรวจ

4.9 การเตรียมผู้ป่วยเพื่อตรวจ CT scan ให้งดอาหารเมื่อสุดท้ายก่อนตรวจ 4 – 6 ชั่วโมง แต่ถ้าไม่ต้องฉีดสารทึบรังสีไม่ต้องงดอาหาร และให้อ่านวิธีการเตรียมโดยละเอียดในใบนัดผู้ป่วย

4.10 การเตรียมผู้ป่วยเพื่อตรวจ MRI ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย แต่มีข้อห้ามสำหรับผู้ป่วยที่ไม่สามารถทำการตรวจด้วยคลื่นสะท้อนในสนามแม่เหล็ก (MRI) ได้ดังต่อไปนี้

- ผู้ป่วยที่มี - Pacemaker
- Metallic aneurysm clips
  - Small metallic surgical implants
  - Ferromagnetic foreign bodies
  - ภาวะ Claustrophobia คือ การกลัวความแคบอาจต้องตรวจโดยใช้การดมยาสลบร่วม)

5. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ป่วยที่จำเป็นต้องได้รับการตรวจวินิจฉัยทางรังสีหลายอย่าง เพื่อให้ผู้ป่วยเสียเวลา จึงขอแนะนำให้ทำการตรวจเป็นลำดับก่อนหลัง ดังต่อไปนี้

- ก. ตรวจธรรมดา เช่น ทรวงอก หน้าท้อง กะโหลกศีรษะ กระดูกสันหลัง
- ข. ตรวจ I.V.P., อัลตราซาวด์, CT scan, MRI
- ค. ตรวจลำไส้ใหญ่ แล้วจึงตรวจระบบทางเดินอาหารส่วนบน

ผู้ป่วยที่จะได้รับการตรวจอื่น ๆ เช่น peritoneoscopy ควรทำภายหลังการตรวจต่าง ๆ ของระบบทางเดินอาหาร เพราะว่า peritoneoscopy จะทำให้การทำงานของ motor เสียไป และผู้ป่วยจะเจ็บบริเวณแผลที่ทำ ทำให้การตรวจอื่น ๆ ไม่สะดวก

6. การรับผล

6.1 ภาพถ่ายทางรังสีวิทยาทุกประเภท จะถูกจัดเก็บในระบบ PACS ของโรงพยาบาล ถ้าต้องการ Film หรือ CD สามารถเขียนคำร้องของนำได้ที่ภปร.4 ภูมิสิริฯ หรือ ตึก 14 ชั้น

6.2 ถ่ายภาพรังสีธรรมดา รับผลได้ในวันเดียวกัน

6.3 การตรวจวินิจฉัยอื่นๆ สามารถรับผลได้หลังการทำแล้ว 2 วัน

7. ข้อห้ามการส่งตรวจทางรังสีโดยเด็ดขาด คือ ผู้ป่วยสตรีที่สงสัยว่ามีการตั้งครรภ์ หรือตั้งครรภ์แล้ว ในระยะเวลา 3 เดือนแรก ดังนั้นจึงต้องตรวจสอบผู้ป่วยสตรีของท่านทุกครั้งก่อนที่จะส่งตรวจทางรังสีวิทยา ถ้าจำเป็นต้องมีการตรวจทางรังสีวิทยา แพทย์ผู้ส่งตรวจต้องแจ้งให้ฝ่ายรังสีวิทยาหรือปรีกษารังสีแพทย์ก่อนส่งตรวจ อนึ่ง สำหรับสตรีวัยเจริญพันธุ์ แพทย์เจ้าของกรณฯซักถามวันที่มีประจำเดือนครั้งสุดท้าย และระบุในใบส่งตรวจด้วย ทุกครั้ง

สาขารังสีรักษาและมะเร็งวิทยา ฝ้ายรังสีวิทยา

มีสถานที่ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

- ตึกอับดุลราฮิม โทร. 4404
- ตึกเอลิสะเบธ จักรพงษ์ โทร. 4591, 4334
- ตึกล้วน-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 1 โทร 4100, 3438

1. ตึกอับดุลราฮิม

1.1 ห้องฉายรังสีด้วยเครื่อง Cobalt-60 สำหรับรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็ง จำนวน 1 ห้อง (ห้อง Theratron Elite 80)

1.2 ห้องฉายรังสีเอกซเรย์ชนิดตั้ง 1 ห้อง (Contact x-ray 1 เครื่อง)

2. ตึกเอลิสะเบธ จักรพงษ์

1. งานการเงิน
2. เครื่องเร่งอนุภาค 3 เครื่อง

2.1 Clinac IX ให้เอกซเรย์ 6 และ 10 ล้านโวลท์ ลำอิเล็กตรอน 4, 6, 9, 12, 16 และ 20 ล้านอิเล็กตรอนโวลท์ เป็นเครื่องที่ฉายรังสีแบบปรับความเข้มรอบตัวผู้ป่วย (มีเครื่องถ่ายภาพแบบตัวเลข) พร้อมระบบภาพนำวิถี สำหรับตรวจสอบตำแหน่งการฉายรังสี

2.2 Clinac 21EX ให้เอกซเรย์ 6 และ 10 ล้านโวลท์ ลำอิเล็กตรอน 6, 9, 12, 16 และ 20 ล้านอิเล็กตรอนโวลท์ เป็นเครื่องที่ฉายรังสีแบบ 3 มิติ และแบบปรับความเข้ม มีเครื่องถ่ายภาพแบบตัวเลข สำหรับตรวจสอบตำแหน่งการฉายรังสี ใช้คอมพิวเตอร์ควบคุมเครื่อง

2.3 Clinac 23 EX ให้เอกซเรย์ 6 และ 15 ล้านโวลท์ ลำอิเล็กตรอน 4, 6, 9, 12, 16 และ 20 ล้านอิเล็กตรอนโวลท์ เป็นเครื่องที่ฉายรังสีแบบ 3 - 4 มิติ และแบบปรับความเข้ม ใช้คอมพิวเตอร์ควบคุมเครื่อง มีเครื่องถ่ายภาพแบบตัวเลข สำหรับตรวจสอบตำแหน่งการฉายรังสี

3. เครื่องวางแผนการรักษา (Treatment planning computer)

เป็นเครื่องมือคอมพิวเตอร์ คำนวณการกระจายของปริมาณรังสีในผู้ป่วย

4. เครื่องเอกซเรย์เพื่อถ่ายภาพตำแหน่งเนื้อร้าย (Conventional Simulator) เป็นเครื่องถ่ายภาพรังสีเอกซ์แบบ 2 มิติ สามารถถ่ายภาพเพื่อคู่วัยวะภายใน ช่วยการจัดตำแหน่งลำรังสีให้ถูกต้องตามที่ต้องการ

5. เครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ที่ใช้จำลองการถ่ายภาพ เพื่อกำหนดการฉายรังสีที่ถูกต้อง (CT Simulator) สามารถถ่ายภาพได้ทั้ง 3 และ 4 มิติ เป็นชนิด Spiral CT ถ่ายภาพได้ 4 ภาพต่อรอบการหมุน มีช่องใส่ผู้ป่วยขนาด 80 ซม. ประกอบด้วย Software สำหรับจัดวางลำรังสีบนภาพผู้ป่วย และเลเซอร์ชนิดเคลื่อนที่ได้ ช่วยจัดตำแหน่งของลำรังสี

6. อุปกรณ์ช่วยในการฉายรังสี ได้แก่ เครื่องมือจับยึดผู้ป่วย วัสดุกำบังรังสี และแผ่น bolus

7. เครื่องควบคุมการฉายรังสีตามการหายใจของผู้ป่วย (Respiratory gating) จำนวน 2 ชุด อยู่ในห้องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ ที่ใช้จำลองการถ่ายภาพแบบ 4 มิติ 1 ชุด เพื่อถ่ายภาพตามจังหวะการหายใจ และสร้างภาพให้ลำรังสีคลุมก้อนมะเร็งในช่วงของการหายใจที่กำหนด และติดอยู่ที่ห้องฉายรังสี 1 ชุด เพื่อควบคุมการฉายรังสีในจังหวะการหายใจที่ได้วางแผนไว้

8. ระบบเครือข่าย เชื่อมโยงเครื่องมือต่างๆ ได้แก่ เครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ที่ใช้จำลองการถ่ายภาพ เพื่อกำหนดการฉายรังสีที่ถูกต้อง เครื่องเอกซเรย์เพื่อถ่ายภาพดูตำแหน่งเนื้อร้าย เครื่องวางแผนการรักษา เครื่องเร่งอนุภาค Clinac 23 EX และเครื่องเร่งอนุภาค 21 EX และเครื่องเร่งอนุภาค IX

4. ตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช

3.1 ห้องประชาสัมพันธ์ (ชั้น 1)

3.1.1 งานเวชระเบียนผู้ป่วยของสาขารังสีรักษาและมะเร็งวิทยา

3.1.2 งานปรึกษาวางแผนการรักษา ผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ (Tumor Clinic)

3.1.3 งานติดตามผู้ป่วย เพื่อการรักษาต่อเนื่อง (Follow up)

3.2 ห้องตรวจโรค (ชั้น1)

4.1.1 ห้องตรวจโรคผู้ป่วยโรคมะเร็งทั่วไป ขณะกำลังฉายรังสีและภายหลังการรักษาแล้ว (Follow up clinic) มีจำนวน 5 ห้อง

4.1.2 ห้องวางแผนการรักษาผู้ป่วยใหม่ (Tumor Clinic) จำนวน 1 ห้อง

4.1.3 ห้องให้คำแนะนำ / ปรึกษา จำนวน 1 ห้อง

1.1 ห้องสอดใส่แร่ Iridium (ชั้น 3)

1.2 ห้องวางเครื่องใส่แร่ ได้แก่ เครื่องใส่แร่อิริเดียม-192 อัตราปริมาณรังสีสูงแบบอัตโนมัติ (Micro Selectron HDR) (ชั้น 3)

1.3 หอผู้ป่วยโรคมะเร็งของสาขารังสีรักษาและมะเร็งวิทยา (ชั้น 5, 6 และ 7)

1.4 ศูนย์เคมีบำบัด ผู้ป่วยโรคมะเร็งสำหรับผู้ป่วยนอก (ว่องวานิช ชั้น 6)

1.5 งานธุรการ สาขารังสีรักษาและมะเร็งวิทยา (ชั้นใต้ดิน) โทร.4334, 3436

งานปรึกษาและวางแผนการรักษาสำหรับผู้ป่วยโรคมะเร็งรายใหม่ (Tumor Clinic)

(ตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 1)

- โรคมะเร็งทั่วไป วันจันทร์และวันพุธ เวลา 10.00 - 12.00 น. ตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 1
- โรคมะเร็งของอวัยวะสืบพันธุ์สตรี วันพฤหัสบดี เวลา 13.00-15.00 น. ตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 1
- โรคมะเร็งหู คอ จมูก วันศุกร์ เวลา 8.00-9.00 น.(ตึกจุมภฏ พงษ์บริพัตร ชั้น 1)

การส่งผู้ป่วยมาปรึกษา Tumor Clinic (ตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 1)

1. ผู้ป่วยใน
  - 1.1 ส่งหน้าป้าย, OPD Card, ผลรายงานทางพยาธิวิทยา, Film x- ray ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ, ประวัติเก่าถ้ามี มาที่ตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 1 เพื่อให้แพทย์ตรวจสอบและบันทึกประวัติเพื่อเตรียมเข้าTumor Clinic
  - 1.2 รับบัตรนัด พร้อมใบ Request ต่าง ๆ หากจำเป็นต้องมีการตรวจเพิ่ม
  - 1.3 ส่งผู้ป่วยมาที่ตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 1 ตามวัน เวลาในบัตรนัด พร้อม film x-rays และผล Investigate ทั้งหมด, หน้าป้าย OPD Card และประวัติเก่าถ้ามี
2. ผู้ป่วยนอก
  - 2.1 ผู้ป่วยหรือญาตินำประวัติผู้ป่วย (OPD Card) ผลรายงานทางพยาธิวิทยา Film x- ray และผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ มาที่ตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 1 เพื่อให้แพทย์ตรวจสอบและ บันทึกประวัติเพื่อเตรียมเข้าTumor Clinic
  - 2.2 รับบัตรนัด พร้อมใบ Request ต่าง ๆ หากจำเป็นต้องมีการตรวจเพิ่ม
  - 2.3 ผู้ป่วยมาเข้า Tumor Clinic ตามวันและเวลาในบัตรนัดพร้อม OPD card, film x-rays ทั้งหมดและผล Investigate ทั้งหมด
3. ผู้ป่วยที่ได้รับการฉายรังสีบริเวณหู คอ จมูก ควรส่งปรึกษาทันตแพทย์ตรวจและรักษาเหงือกและฟันก่อน

การรักษาด้วยรังสี

1. ผู้ป่วยที่ได้รับการวางแผนการรักษาด้วยการฉายรังสีจะได้รับบัตรนัดให้มาฉายรังสี ตามวัน และเวลาที่กำหนด ระยะเวลาการฉายรังสีขึ้นกับระยะและชนิดของโรคประมาณ 1 ถึง 6 สัปดาห์
2. ขณะฉายรังสีจะมีเส้นแสดงขอบเขตบริเวณที่ฉายรังสี (Field size) ซึ่งจะขีดด้วยปากกาเคมี และ/หรือ gentian ไม่ควรฟอกสบู่บริเวณที่ขีดเส้น แต่น้ำผ่านได้ หากเส้นลบเลือน เจ้าหน้าที่ฉายรังสีจะขีดเส้นให้ใหม่
3. ผู้ป่วยนอกที่มารับการฉายรังสีให้นำบัตรนัดมายื่นตามช่วงเวลาที่เขาหน้าที่จะให้

4. ผู้ป่วยในเจ้าหน้าที่ฉายรังสีจะเป็นผู้ติดต่อไปที่หอผู้ป่วย หากจำเป็นต้องงดการฉายรังสี จะต้องแจ้งให้แพทย์รังสีรักษาทราบ
5. ระหว่างรับการรักษาด้วยการฉายรังสีจะต้องเจาะเลือดตรวจ CBC ทุกสัปดาห์ตลอดระยะเวลาที่รักษาด้วยรังสี
6. ถ้ามีอาการผิดปกติระหว่างการฉายรังสี เช่น มีไข้ อ่อนเพลีย ปวด เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน เจ้าหน้าที่ห้องฉายรังสีจะรายงานแพทย์เพื่อดูแลรักษา
7. ค่าฉายรังสีจะเก็บสัปดาห์ละครั้ง ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ฉายรังสีจะแจ้งให้ทราบก่อนล่วงหน้า 1 วัน และ ถ้าผู้ป่วยมีปัญหาด้านการเงินเจ้าหน้าที่จะส่งผู้ป่วยไปปรึกษาสวัสดิการสังคม
8. วันสุดท้ายของการฉายรังสี ผู้ป่วยจะได้รับบัตรนัดเพื่อมาตรวจติดตามผลการรักษา

การปรึกษารักษาแผลเป็น (Keloid)

1. ส่งหน้าปายและผู้ป่วยมาที่ตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 1
2. จำนวนครั้งในการฉายรังสีแพทย์จะเป็นผู้กำหนด (1 ถึง 3 ครั้ง)

การบริการใส่แร่ Ir-192 (High dose rate)

ชนิดของแร่ที่ใส่ให้ผู้ป่วย คือ Ir-192 ผู้ป่วยมะเร็งอวัยวะสืบพันธุ์สตรี จะใส่แร่ จำนวน 2 – 4 ครั้ง ขึ้นกับแผนการรักษาของแพทย์

1. แพทย์จะนัดใส่แร่หลังเริ่มฉายรังสีภายนอกประมาณ 4-5 สัปดาห์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ห้องฉายรังสีจะให้บัตรนัด ใบสั่งยาและอุปกรณ์สำหรับใส่แร่ แจ้งค่าใช้จ่าย รวมทั้งแผนพบวิธีเตรียมตัวก่อนมาใส่แร่
2. ส่งผู้ป่วยพบพยาบาล ว่องวานิช ชั้น 3 เพื่อให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติตัวก่อนใส่แร่ ขณะใส่แร่
3. ให้ผู้ป่วยนำบัตรนัดมาติดต่อกับตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 3
4. ผู้ป่วยที่มาใส่ HDR (High Dose Rate) จะเป็นแบบผู้ป่วยนอกใช้เวลาใส่แร่ประมาณ 2-3 ชั่วโมง สำหรับการฝังแร่ที่บริเวณช่องปากหรือผิวหนัง (Implantation) ผู้ป่วยต้องอยู่ในโรงพยาบาล 7-14 วัน
5. หลังการฝังแร่ในช่องคลอด 2 เดือน จึงจะร่วมเพศได้
6. หลังใส่แร่ครบแล้วผู้ป่วยจะได้รับบัตรนัดมาตรวจติดตามผลการรักษาเป็นระยะ ๆ

การมาตรวจภายหลังการรักษาด้วยรังสี (Follow up)

1. ผู้ป่วยโรคมะเร็งทั่วไปหลังจากที่ได้รับการรักษาจะต้องมาตรวจเป็นระยะ ๆ ตามวันและเวลาที่นัดวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 08.00–12.00 น. ตึกลิ้น-เพิ่มพูล ว่องวานิช ชั้น 1

2. ผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็งของอวัยวะสืบพันธุ์สตรี หลังจากที่ได้รับการรักษาจะนัดมาตรวจติดตามผลวันพฤหัสบดี เวลา 13.00-15.30 น. ตึกล้วน-เพิ่มพูล วังวานิช ชั้น 1

ตารางการปฏิบัติงานของแพทย์สาขารังสีรักษาและมะเร็งวิทยา

สาขารังสีรักษาและมะเร็งวิทยา ฝ่ายรังสีวิทยา ได้จัดอาจารย์หมุนเวียนตรวจผู้ป่วย (Follow up) เป็นประจำทุกวัน ตั้งแต่วันจันทร์-วันศุกร์ เพื่อให้การดูแลรักษาผู้ป่วย สอนนิสิตแพทย์และฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้าน

วัน	ว่องวานิช ชั้น 1	SIM ติก เอลิสเบธ จักรพงษ์	ใส่แร่ ว่องวานิช ชั้น 3	คลินิกพิเศษนอกเวลาราชการ	
				SIM นอกเวลา	ศูนย์มะเร็งครบวงจร
จันทร์	ช พ.ประยุทธ์/พ.จักรพงษ์	พ.กาญจนา	-	พ.ชวลิต	พ.ประยุทธ์
	บ พ.ณปภัศ/พ.คนิต	พ.ชวลิต		-	พ.นพดล
อังคาร	ช พ.นพดล/พ.ชลเกียรติ (ผู้ป่วยใหม่/ผู้ป่วยฉายแสง)/พ.ทัศน์พงศ์	พ.ชลเกียรติ	พ.ชวลิต/พ.คนิตา	พ.ประยุทธ์	พ.ชวลิต
	บ พ.ประเสริฐ (ผู้ป่วยวิจัย)/พ.จักรพงษ์ (ผู้ป่วยใหม่ F/U)	พ.นพดล	พ.ทัศน์พงศ์	-	-
พุธ	ช พ.ชวลิต/พ.กาญจนา (ผู้ป่วยใส่ TC/ผู้ป่วยฉายแสง)	พ.จักรพงษ์	พ.ชลเกียรติ พ.ณปภัศ	พ.นพดล	พ.จักรพงษ์
	บ -	พ.ชวลิต	-	-	-
พฤหัสบดี	ช พ.ชลเกียรติ/พ.ชวลิต (ผู้ป่วยใหม่, XRT)	พ.ประยุทธ์	พ.กาญจนา พ.จักรพงษ์	พ.กาญจนา	พ.ชลเกียรติ พ.กาญจนา
	บ Staging (ตามตาราง)	พ.คนิตา	-	-	-
ศุกร์	ช พ.กาญจนา/ENT CONFERENCE/พ.ประยุทธ์ (ผู้ป่วยใหม่)	พ.ทัศน์พงศ์	พ.นพดล	พ.ชลเกียรติ	-
	บ -	พ.ณปภัศ	พ.ทัศน์พงศ์	-	-

วัน		ว่องวานิช ชั้น 1	SIM ตึก เอลิสะเบธ จักรพงษ์	ใส่แหร ว่องวานิช ชั้น 3	คลินิกพิเศษนอกเวลาราชการ	
					SIM นอกเวลา	ศูนย์มะเร็งครบวงจร
เสาร์	ซ	-	-	-	พ.จักรพงษ์	-
		Staging วันพฤหัสบดี	ENT CONFERENCE	พ.ประยูรฑ์	71716	081-913-4198
		สัปดาห์ที่ 1 พ.นพดล (เดือนคี่) พ.ทัศน์พงษ์ (เดือนคู่)	ดูจากสมุด	พ.นพดล	71729	086-906-6333
		สัปดาห์ที่ 2 พ.ชลเกียรติ (ผู้ป่วยใหม่รายที่ 4) พ.ฉปภัศ (ผู้ป่วยใหม่รายที่ 1-3)		พ.ชลเกียรติ	71727	089-137-4951
		สัปดาห์ที่ 3 พ.ชวลิต (ผู้ป่วยใหม่รายที่ 4) พ.จักรพงษ์ (ผู้ป่วยใหม่รายที่ 1-3)		พ.กาญจนา	71730	089-699-8008
		สัปดาห์ที่ 4 พ.ชวลิต (ผู้ป่วยใหม่รายที่ 4) พ.ฉปภัศ (ผู้ป่วยใหม่รายที่ 1-3)		พ.ชวลิต	71751	089-174-9214
		สัปดาห์ที่ 5 พ.ชวลิต		พ.ทัศน์พงษ์	71790	084-100-3004
			พ.จักรพงษ์	71782	081-972-0144	
			พ.ฉปภัศ			
			พ.ฉนิตา			

สาขาเวชศาสตร์นิวเคลียร์ ฝ่ายรังสีวิทยา

สาขาเวชศาสตร์นิวเคลียร์ (ตึกภูมิสิริฯ ชั้น 2 และ 3) ให้บริการด้านการตรวจและการรักษาโรค โดยใช้สารกัมมันตรังสี (รวมถึง PET scan) ดังรายการที่สรุปไว้ในตารางที่ 1 ซึ่งเรียงตามลำดับอักษร รวมถึงการตรวจวัดความหนาแน่นของกระดูก (Bone density) สามารถติดต่อขอทราบรายละเอียด และนัดหมายการตรวจได้ที่ ตึก ภูมิสิริฯ ชั้น 2 โทร.80233

การตรวจทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ เป็นการตรวจที่ปลอดภัย ปริมาณรังสีที่ผู้ป่วยได้รับจากการตรวจทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ ถือว่าน้อย (น้อยกว่าการตรวจทางเอกซเรย์บางชนิด) จึงใช้ตรวจได้ในผู้ป่วยเด็ก นอกจากนี้ แทบจะไม่พบอาการแพ้หรือผลข้างเคียงจากสารเภสัชรังสีเลย

ข้อควรระวังคือ ผู้ป่วยที่ตั้งครรภ์หรือสงสัยว่าตั้งครรภ์ และผู้ป่วยที่กำลังให้นมบุตร ถ้าต้องการส่งมาตรวจต้องแจ้งให้ชัดเจนหรือติดต่อกับแพทย์สาขาเวชศาสตร์นิวเคลียร์

แบบฟอร์มการขอส่งตรวจ / รักษาทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ ประกอบด้วย

1. NUCLEAR MEDICINE IMAGING REQUEST (บ.6323)

เป็นการส่งตรวจวินิจฉัยด้วยการถ่ายภาพชนิดต่างๆ แยกตามระบบอวัยวะ ในแต่ละระบบอาจเลือกใช้สารเภสัชรังสีได้หลายชนิด โดยแพทย์ผู้ส่งตรวจ ไม่จำเป็น ต้องระบุชนิดของสารเภสัชรังสีในใบส่งตรวจ แต่ควรระบุรายละเอียดทางคลินิกของผู้ป่วยให้ชัดเจน เพื่อแพทย์เวชศาสตร์นิวเคลียร์จะเป็นผู้พิจารณาเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม

2. NUCLEAR MEDICINE ; LABORATORY, RADIONUCLIDE THERAPY, BONE DENSITY (บ.6322)

ประกอบด้วย การส่งตรวจวินิจฉัยแบบ non-imaging study ได้แก่ thyroid uptake, blood volume, การตรวจ bone density รวมถึงการรักษาทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ โดยเฉพาะการรักษาภาวะ hyperthyroid และ thyroid carcinoma ด้วย I-131 สำหรับการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ TUMOR MARKERS ใน บ.6322 ทั้งหมดให้ส่งที่ห้องปฏิบัติการกลาง

3. แบบฟอร์มการนัดตรวจเพท/ซีที (PET/CT) ซึ่งประกอบด้วย

3.1 ใบนัดตรวจ PET/CT Oncology (RN 104-105)

3.2 ใบนัดตรวจ PET/CT Brain (RN 106-107)

การตรวจ / รักษาที่ใช้บ่อยและมีข้อควรทราบ ได้แก่

1. Nuclear medicine imaging

ส่วนใหญ่ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย ยกเว้นการตรวจระบบทางเดินอาหาร และระบบน้ำดีที่ต้องงดอาหารเข้าวันที่มาตรวจ ส่วนการตรวจพิเศษอื่นๆ บางชนิด อาจต้องมีขั้นตอน / การเตรียมเป็นพิเศษ เช่น captopril renogram, myocardial perfusion scan, I-131 MIBG scan เป็นต้น สามารถสอบถามได้ที่ตึกภูมิสิริฯ ชั้น 2 นอกจากนี้ ผู้ป่วยควรจะนอนนิ่งได้ในช่วงการถ่ายภาพและเก็บข้อมูล ไม่เช่นนั้น แพทย์ผู้ส่งน่าจะพิจารณาให้ยาประเภทกล่อมประสาทก่อนส่งตรวจหรือปรึกษากับแพทย์สาขาเวชศาสตร์นิวเคลียร์ เช่น เด็กเล็กหรือผู้ป่วย กระสับกระส่าย

1.1 Bone scan ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย การตรวจใช้เวลาอย่างน้อย 3 ชั่วโมง เพื่อรอให้สารเภสัชรังสีจับที่กระดูกได้ดี ระหว่างนี้ จะแนะนำให้ผู้ป่วยดื่มน้ำมากๆ ดังนั้น หากผู้ป่วยมีภาวะที่ต้องจำกัดน้ำ เช่น ไตวาย หรือโรคหัวใจบางชนิด ควรแจ้งให้ทราบด้วย ปัสสาวะของผู้ป่วยภายใน 24 ชั่วโมงแรก จะมีสารรังสีอยู่ ควรระมัดระวังหากต้องมีการสัมผัส เช่น สวมถุงมือและล้างมือให้สะอาด

1.2 Cardiac scan ที่ใช้บ่อย คือ

1.2.1 **Multiple gated acquisition blood pool scan (MUGA)** ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย เป็นการตรวจเพื่อดูประสิทธิภาพการทำงานของหัวใจ เช่น ejection fraction ใช้เวลาประมาณ 30 นาที

1.2.2 **Myocardial perfusion scan** เป็นการตรวจเพื่อวินิจฉัยหรือประเมินภาวะกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด โดยจะต้องทำการตรวจในขณะที่ stress (ผู้ป่วยเดินสายพานหรือให้ยา เช่น adenosine ในความดูแลของแพทย์โรคหัวใจ) และขณะพัก (rest) ใช้เวลาในการตรวจ 2 วัน (2-day protocol) ต้องงดอาหารเข้าก่อนวันมาตรวจและงดน้ำชา กาแฟ ในกรณีให้ยา adenosine การตรวจนี้จะต้องขอตรวจโดยแพทย์ประจำบ้านโรคหัวใจหรือแพทย์โรคหัวใจเท่านั้น

1.3 CSF scan ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย แพทย์ผู้ส่งตรวจจะต้องเป็นผู้ฉีดสารเภสัชรังสีเข้า CSF space เอง (lumbar region หรือ shunt reservoir) โดยปกติจะถ่ายภาพที่ 1, 3 และ 24 ชั่วโมง ในกรณี shunt obstruction ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ถ้าสงสัย CSF leakage จะต้อง Pack สำลีในบริเวณที่สงสัย เช่น โพรงจมูก เพื่อนำสำลีมาตรวจวัดปริมาณสารรังสีด้วย

1.4 GI scan ที่ใช้บ่อย คือ

1.4.1 **Gastroesophageal reflux scan and gastric emptying** ให้งดอาหารเข้า หรืองดนมมื้อก่อนที่จะทำการตรวจ การตรวจจะให้เด็กรับประทานนมผสมกับสารรังสี หรือเป็น solid meal ในกรณีตรวจ solid gastric emptying ใช้เวลาถ่ายภาพและเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง 60-90 นาที

1.4.2 **GI Bleeding scan** ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย ส่วนใหญ่ใช้ Tc99m-red blood cell โดยจะถ่ายภาพอย่างต่อเนื่องหลังจากฉีดสารเภสัชรังสี สามารถติดตามได้ถึง 4-6 ชั่วโมง

1.5 Hepatobiliary scan ต้องงดอาหารเข้าวันที่มาตรวจ การถ่ายภาพจะทำเป็นระยะอย่างต่อเนื่องหลังจากฉีดสารเภสัชรังสี หากไม่มีความผิดปกติการตรวจจะเสร็จภายใน 1 ชั่วโมง แต่หากมีการอุดตันหรือความผิดปกติใดๆ เช่น ไม่เห็นถุงน้ำดี อาจต้องรอถ่ายภาพเป็นระยะถึง 3-4 ชั่วโมง หรือ 24 ชั่วโมง ในกรณีเด็กที่สงสัย biliary atresia อาจพิจารณาให้ Phenobarbital 5 mg/kg/day เป็นเวลา 5 วันก่อนตรวจ

1.6 Kidney

1.6.1 Function study or renography ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย ยกเว้น captopril renogram ที่ต้องงดยา กลุ่ม ACEI ก่อนมาตรวจ ระยะเวลาที่ดิ่งขึ้นกับ half life ของยาแต่ละชนิด (แพทย์ผู้ส่งควรระบุ ยาที่ผู้ป่วยรับประทานทุกชนิดในใบส่งตรวจ) การตรวจใช้เวลาประมาณ 60 นาที สามารถตรวจได้แม้การทำงานของไตจะเสียไปมาก

1.6.2 Reflux study or cystography ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย ในกรณีเด็กเล็กหรือผู้ป่วยในแพทย์เจ้าของไข้ควรใส่ urinary catheter มาให้

1.6.3 Renal cortical scan ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย ส่วนใหญ่ใช้เพื่อวินิจฉัยภาวะ acute pyelonephritis /renal scar ในเด็ก จะทำการถ่ายภาพหลังจากฉีดสารเภสัชรังสีประมาณ 3 ชั่วโมง และการถ่ายภาพใช้เวลา 30-60 นาที ซึ่งเด็กจะต้องนอนนิ่งตลอดเวลา มักต้องให้ยากล่อมประสาทเช่น chloralhydrate

1.7 Lung scan ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย โดยปกติจะตรวจทั้ง perfusion และ ventilation เพื่อวินิจฉัยภาวะ embolism ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง หากผู้ป่วยมีอาการหอบเหนื่อยมาก แพทย์เจ้าของจะต้องตามมาดูแลด้วย

1.8 Thyroid scan ต้องงดยาฮอร์โมนไทรอยด์ (levothyroxine) นาน 4 สัปดาห์ รวมถึงยาหรือสารอื่นที่มีผลต่อ thyroid uptake การตรวจใช้เวลาเพียง 15-30 นาที

1.9 Total body scan (I-131) เพื่อตรวจวินิจฉัยการแพร่กระจายของ differentiated thyroid carcinoma ควรทำหลังจากการผ่าตัดประมาณ 4-6 สัปดาห์ โดยยังไม่ให้ thyroid hormone supplement จะถ่ายภาพที่ 72 ชั่วโมง หลังจากรับประทาน I-131 tracer dose

1.10 Vascular scan ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย ใช้เพื่อวินิจฉัยการอุดตันของหลอดเลือดดำหรือ deep vein thrombosis โดยมีข้อดี คือ จะสามารถตรวจ lung perfusion ได้ในคราวเดียวกัน

2. Non-imaging study

2.1 I-131 Thyroid uptake test

การตรวจใช้เวลา 2 วันติดต่อกัน (วัด thyroid uptake ที่ 3 และ 24 ชั่วโมง หลังจากได้ tracer dose) ส่วนใหญ่จะทำเพื่อใช้ค่า uptake ในการคำนวณปริมาณ I-131 เพื่อรักษา hyperthyroidism โดยจะต้องให้ผู้ป่วยงดยา และสารบางชนิดที่มีผลต่อการตรวจ ได้แก่

- ยาต่างๆ ที่มีไอโอดีนเป็นส่วนประกอบ เช่น วิตามินรวมบางชนิด ยาแก้ไอบางชนิด ยาแก้ท้องเสียบางชนิด, Lugol's solution รวมทั้งเกลือที่มีไอโอดีนผสมอยู่ ควรงดประมาณ 2 สัปดาห์ ก่อนส่งตรวจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของยาและระยะเวลาที่ได้รับยานั้นๆ

- ยาด้านไทรอยด์ ต้องงดยาประมาณ 1 สัปดาห์ก่อนส่งมารับการตรวจ
- ยาฮอร์โมนไทรอยด์ (levothyroxine) ต้องงดยาประมาณ 4 สัปดาห์
- สารทึบรังสีที่ใช้ในการถ่ายภาพรังสี (contrast media) โดยทั่วไปหากได้รับสารทึบรังสีควรเว้นระยะอย่างน้อย 1 เดือนก่อนทำการตรวจ

(แพทย์ผู้ส่งตรวจควรบันทึกชื่อยาทุกชนิดที่ผู้ป่วยได้รับในใบส่งตรวจ)

2.2 Bone density

ไม่ต้องเตรียมผู้ป่วย ผู้ป่วยต้องมาทำการนัดหมายการตรวจล่วงหน้า ที่ตึกโปลียานนท์ ชั้น 2

3. Radionuclide therapy

3.1 I-131 treatment for hyperthyroidism การเตรียมผู้ป่วยเช่นเดียวกับการทำ I-131 thyroid uptake โดยผู้ป่วยจะต้องวัด thyroid uptake ก่อน เพื่อคำนวณปริมาณ I-131 สำหรับการรักษา ในกรณีของ hyperthyroidism ปริมาณ I-131 ที่ให้ผู้ป่วยรับประทานเป็นปริมาณไม่มาก สามารถให้การรักษาแบบผู้ป่วยนอก (OPD Case) ได้

3.2 I-131 treatment for thyroid carcinoma การให้การรักษารั้งแรก มักให้หลังจากการผ่าตัด 4-6 สัปดาห์ โดยผู้ป่วยยังไม่ได้รับ thyroid hormone supplement โดยผู้ป่วยจะได้รับการตรวจ total body scan ก่อน (แล้วแต่การพิจารณาของแพทย์) ในกรณีนี้จะให้ I-131 ปริมาณค่อนข้างสูง จะต้องรับไว้เป็นผู้ป่วยใน เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายจากรังสีต่อคนรอบข้าง ปัจจุบันหอผู้ป่วยสำหรับ I-131 treatment อยู่ที่ตึกลิวัน-เพิ่มพูน วังวานิช ชั้น 5 และ 6

3.3 การรักษาด้วยสารเภสัชรังสีชนิดอื่นๆ จะต้องปรึกษากับแพทย์เวชศาสตร์นิวเคลียร์ในแต่ละราย และจะต้องใช้เวลาในการสังเตรียมสารเภสัชรังสี อย่างน้อย 1 สัปดาห์

4. PET/CT imaging

4.1 การตรวจ PET/CT Oncology มีคำแนะนำ ดังนี้

- หากผู้ป่วยเป็นเบาหวาน ควรควบคุมระดับน้ำตาลให้ได้ < 200 mg/dl
- การตรวจควรทำหลังจาก procedure ต่างๆ เป็นระยะเวลา ดังต่อไปนี้
  - Biopsy 1 สัปดาห์
  - Surgery 6 สัปดาห์
  - Chemotherapy 4 – 6 สัปดาห์
  - Radiotherapy 4 – 6 เดือน

- ยากระตุ้นการสร้างเม็ดเลือด eg. GCSF 1 สัปดาห์

4.2 การตรวจ PET/CT Brain มีคำแนะนำ ดังนี้

4.2.1 F-18 F-16 PET/CT Brain

- หากผู้ป่วยเป็นเบาหวาน ควรควบคุมระดับน้ำตาลให้ได้ < 120 mg/dl
- ในกรณีคนไข้โรคลมชัก (epilepsy) ที่ต้องการหาตำแหน่งจุดกำเนิดการชัก คนไข้จะต้องหยุดชักอย่างน้อย 48 ชั่วโมง

4.2.2 F-18 FDOPA PET/CT Brain

- งดยา diazoxide , octreotide , glucagon, carbidopa และยารักษาพาร์กินสัน เป็นเวลา 2 วันก่อนการมาตรวจ

5. การส่งผู้ป่วยมาปรึกษา Nuclear Medicine Clinic (ตึกภูมิสิริฯ ชั้น3)

5.1 ผู้ป่วยใน = ให้ส่งหน้าป้าย , OPD Card , ผลทบทวนทางพยาธิวิทยา , Film x-ray มาที่ตึกภูมิสิริฯ ชั้น3 ในเวลา 8.30 – 12.00 น.

5.2 ผู้ป่วยนอก = ให้ผู้ป่วยนำประวัติผู้ป่วย (OPD Card) , ผลทบทวนทางพยาธิวิทยา , Film x-ray มาที่ตึกภูมิสิริฯ ชั้น3 ในเวลา 8.30 – 12.00 น.

ตารางที่ 1

รายการตรวจ / รักษา ที่ให้บริการโดยสาขาเวชศาสตร์นิวเคลียร์ ฝ้ายรังสีวิทยา โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

---

1. การตรวจอวัยวะและระบบต่างๆ โดยเรียงตามอักษร ดังนี้

Bones

Bone marrow

Brain

- Conventional brain scan
- Brain perfusion scan

CSF (including shunt patency study)

Cardiac

- Cardiac function (first pass, multiple gated acquisition scan)
- Myocardial perfusion (rest and exercise)
- Infarct avid scan

G.I. tract

- Esophageal transit
- Gastric emptying (liquid, solid)
- Gastroesophageal reflux
- GI bleeding
- Meckel's diverticulum
- Protein losing enteropathy

Hematology

- Blood volume
- Red blood cell survival and sequestration study

Infection studies (radio-labelled white blood cells, Gallium)

Kidneys

- Function : renography (including diuretic renography, Captopril renography)
- Reflux scan or cystography (direct, indirect)
- Renal cortical scan

Liver

- Colloid
- Blood pool (hemangioma)

Lung

- Ventilation
- Perfusion

Lymphatic

Parathyroid

Salivary gland

Spleen

Testis

Thyroid

- Uptake (including, Perchlorate discharge test)
- Scan

Total body scan : I-131

Tumour

- Non-specific: MIBI, DMSA(V), Gallium, FDG (PET scan)
- Anti-CEA MoAb
- MIBG
- Octreotide

Venography

2. การรักษา

- I-131 treatment for hyperthyroidism
- I-131 treatment for differentiated thyroid cancer
- Sm153 – EDTMP or Sr-89 for metastatic bone pain
- Y90-antiCD20 for non-Hodgkin's lymphoma
- อื่นๆ

3. การตรวจ PET/CT

- Oncology

- Brain